

2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'nda ve Sonrasında Devlet ve Uluslararası Örgütlerin Tutumları

The Attitudes of States and International Organizations During and After the 2008 Russia-Georgia War

Ergün UCATÜRK (MAMEDOV)

(Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı,
ORCID: 0000-0002-6048-4399, email: ergunmamedov@gmail.com)

Öz

2008 Rusya-Gürcistan Savaşı, Batı ile Doğu arasında Soğuk Savaş esintilerinin devam ettiğini göstermiştir. Bölgedeki ayrılıkçı grupların Rusya tarafından desteklenmesi yanı sıra NATO'nun çevreleme politikasına bir tepki olarak ön plana çıkmıştır. Bu süreçte esas olarak AB'nin olası krizi göze almayıp tarafsız tutumla savaşı sonlandırmaya çalışma girişimleri ve NATO ile BM'nin ise sadece ifadeler ve kınamalarla sınırlı kaldığı sürecin özetini ortaya koyarken Rusya'nın kıta Avrupası üzerindeki baskıcı etkisini açığa çıkarmıştır. Çalışmada 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'na dair uluslararası örgütler olarak BM, AB, NATO ve ŞİÖ'nün tepkileri ve bu tepkilerin nedenleri ön plana koyularak olayın uluslararası kamuoyundaki bahsi geçen aktörlerce bölgede etkinin oluştuğuna dair genel bir perspektiften bakılarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gürcistan, Rusya, Avrupa Birliği, NATO, Birleşmiş Milletler, Uluslararası Kamuoyu

Abstract

The 2008 Russia-Georgia War demonstrated the lingering echoes of the Cold War between the West and the East. It prominently featured the support of separatist groups in the region by Russia, which emerged partly in response to NATO's containment policies. Throughout this period, the European Union primarily attempted to end the conflict through a neutral stance, unwilling to risk exacerbating the crisis. Meanwhile, NATO and the United Nations limited their involvement to mere statements and condemnations, highlighting Russia's coercive influence over continental Europe. This study examines the responses of international organizations—specifically the UN, EU, NATO, and CIS—to the 2008 Russia-Georgia War. It focuses on the reasons behind these responses, providing a general perspective on how these actors influenced the region's dynamics in the international public opinion discourse.

Keywords: Georgia, Russia, European Union, NATO, United Nations, International Public Opinion

Makale Türü / Article Type Araştırma Makalesi/Research Article	Başvuru Tarihi / Submitted 19/04/2024	Kabul Tarihi / Accepted 05/08/2024
Bu makaleye atf için / To cite this article Ucatürk (Mamedov), E. (2024). 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'nda ve Sonrasında Devlet ve Uluslararası Örgütlerin Tutumları. <i>Bölgesel Araştırmalar Dergisi</i> , Erken Görünüm (Online First), 16.09.2024, 1-17.		

Giriş

1918-1921 tarihlerinde 26 Mayıs 1918 ile Gürcistan'ın Batum Konferansı sürecinde ilk millî cumhuriyetini ilan etmesiyle başlayan süreçte, devlet için hem içte hem de dışta birçok zorlukları beraberinde getirmiştir. Dışta de facto (fiilî) ve de jure (hukukî) olarak Türkçe karşılığı fiilen ve hukuken tanınma olarak mücadele veren Gürcistan, 3 yıllık bağımsızlık sürecinde sınırları dahilinde ayrılıkçı bölgelerle de karşı karşıya kalmıştır. Bu bölgelerden birisi ise günümüzde de hâlâ sorun olarak devam eden Güney Osetya'dır.

Osetlerin bağımsız bir Sovyet cumhuriyeti olma girişimleri, Gürcistan'ın 1921'de işgal edilmesiyle sona ermiş olsa da 1991'da tekrardan ikinci bir millî cumhuriyet döneminde Gürcistan'ın karşısına bir engel olarak çıkmıştır.

Rusya'nın 1991 yılından itibaren eski Sovyet yönetimindeki ülkeler üzerinde hegemonyasını yitirmemesi adına politik hamleler gerçekleştirmiştir. Örneğin hedefteki devletleri zayıflatmak için azınlık ve ayrılıkçı dinî ve etnik grupları desteklemiştir. Bu durum bölgede devletlerin zayıflığını ortaya koyacak veya gücü azaltacak konuma getirmesi hedeflenmiştir. Azınlıklar üzerinden örnek verildiği vakit Güney Kafkasya'da tetiklenen olaylardan ikisi Gürcistan'da Abhazya ve Güney Osetya sorunlarında görülmüştür.

Gürcistan'ın 2003 yılında gerçekleşen Gül Devrimi ile radikal Batı yanlısı politika izlemesi, Rusya'nın sınırlarına kadar gelen NATO tehlikesini de beraberinde getirmiştir. Neticesi olarak ise, Rusya'nın Gürcistan'a uyarı olarak Güney Osetya sorununu ortaya koymuştur. Nitekim 2003-2008 yılları arasında artan gerilim süreçlerinde Mikhail Saakaşvili'nin liderliğindeki Tiflis'in, bu iki ayrılıkçı bölgede hegemonya kurma girişimleri karşısında Rusya'nın desteğiyle karşı karşıya kalınmış, bu durum ise 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'nın başlamasına yol açmıştır. 7-12 Ağustos 2008 tarihlerinde toplam 5 gün süren savaşta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve uluslararası örgütler olarak Birleşmiş Milletler (BM) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) tutumu etkisiz kalırken, etkili tek uluslararası örgüt Avrupa Birliği (AB) olarak öne çıkmıştır. Ek olarak Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) Doğu-Batı arasında denge politikası güden Gürcistan'ın içinde bulunduğu durum karşısında hem ÇHC olarak hem de Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) olarak izlediği politik yol dikkat çekmiştir.

Çalışma temel hatları itibarıyla 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'na giden Güney Osetya sorununun siyasî ve tarihi süreci ele alınmıştır. Bunun beraberinde ise, savaş esnasında ve sonrasında Batı ve Doğu'nun tutumu değerlendirilmiştir. Bir diğer ifadeyle büyük güç olarak nitelendirilen ABD'nin ve uluslararası örgütlerin tutumu ve bu tutumların uluslararası kamuoyuna nasıl yansıtıldığına dair olaylara, bu aktörlerin Güney Osetya krizinde ne denli etkili olduğu araştırılmaya çalışılmıştır.

Güney Osetya Sorununun Tarihi

Gürcüler ve Osetler iki taraf Ortodoks Hristiyanlığı mensubu iken farklı etno-dilsel gruplara mensup ayrı iki toplumdur (Fakin, 2009: 222). Gürcüler bölgenin kadim etnik toplumlarından birisi iken Osetler, 13. yüzyılda Güney Kafkasya'ya, günümüz Gürcistan sınırlarına gelen Farsî kökenli bir toplum olduğu belirtilmektedir. İki millet arasındaki ilişkilere ve gerginliğine bakıldığında, aslında 1991 yılından önce başladığını göstermektedir. Bölgedeki sorunun temeli, Güney Kafkasya'da Ekim Devrimi'nin

ardından 26 Mayıs 1918’de bağımsızlığını (SEA. STA., 1836/1/99) ilan eden Gürcistan Cumhuriyeti’nin 25 Şubat 1921 yılındaki Bolşevik işgali ile devam eden dönemi kapsamaktadır (Khachapuridze, 1951: 18-19). Bu süreçte millî cumhuriyet konumunda olan Gürcülerle çatışan Osetler, Sovyet cumhuriyeti kurma girişimiyle ayaklanmalara kalkışmış olsa da tam anlamıyla bunu gerçekleştire bilmemiştir (Herrberg, 2006: 10-11).

Osetya, 25 Şubat 1921 tarihinde Bolşeviklerin Tiflis’e dâhil olmasıyla millî cumhuriyet ve hükûmet rejiminden Sovyet cumhuriyet rejimine geçen Gürcistan’ın tebaası altında bir oblastı (bölgesi) olarak bağlı kalmıştır (Fakin, 2009: 222).

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) döneminde Sovyet Gürcistan’ı dâhilinde bulunan Güney Osetya bölgesi “özerk bölge” olarak yer alırken Sovyet Rusya sınırlarında bulunan Kuzey Osetya ise “özerk cumhuriyet” statüsünde yer almıştır.

Yukarıda belirtilen husus bakıldığı zaman Sovyet Sistemi içerisinde “özerk cumhuriyet” anlayışı, SSCB Anayasasının Madde 82’de şu şekilde açıklanmıştır: “SSCB ve Birliğin hakları dışında özerk cumhuriyet kendi sorunlarıyla ilgili sorunları bağımsız olarak çözmektedir.” Madde 83’de ise: “Özerk cumhuriyet, SSCB Anayasasına ve bağlı olduğu cumhuriyetin Anayasasına uygun olan ve özerk cumhuriyetin özelliklerini dikkate alan kendi Anayasasına sahiptir. Kendi topraklarında kapsamlı ekonomik ve sosyal gelişimi sağlar, SSCB ve bağlı olduğu cumhuriyetin yetkilerinin bu topraklarda uygulanmasına katkıda bulunur, SSCB ve bağlı olduğu cumhuriyetin en yüksek devlet iktidar ve yönetim organlarının kararlarını hayata geçirir. Kendi yetkisine giren konularda, otonom cumhuriyet, bağlı olduğu cumhuriyetin (SSCB ve bağlı olduğu cumhuriyetin) işletmelerinin, kurumlarının ve kuruluşlarının faaliyetlerini koordine eder ve denetler” ifadeleri yer almıştır (Konstitutsiya Soyuzu Sovetskikh Sotsialisticheskikh Respublik, 1977: 24-25).

Sovyet Sistemi’ndeki “özerk cumhuriyet” yapısının yanı sıra bahsi geçen “özerk bölge” hususuna dair bilgiler Anayasanın 11. Bölümünü kapsayan, Madde 86, Madde 87 ve Madde 88’de yer almıştır. Burada esasen özerk bölge, bir yapı içerisinde kendi idaresinde yer alan “cumhuriyet” yapısından ziyade bir cumhuriyet içerisinde bulunan bölge olarak belirtilmiştir: “Özerk bölge, bağlı olduğu cumhuriyetin veya bölgenin bir parçasıdır. Özerk bölgeye ilişkin yasa, bağlı olduğu cumhuriyetin Yüksek Sovyeti tarafından otonom bölgenin Halk Temsilcileri Konseyi’nin teklifi üzerine kabul edilir” (Konstitutsiya Soyuzu Sovetskikh Sotsialisticheskikh Respublik, 1977: 25).

Güney Osetya’daki durumdan mütevellit Gürcülerin Oset etnik kimliğini eritme durumundan tedirgin olarak karşı tarafı -bir diğer ifadeyle Gürcü hükûmetini- “şovenizm” yanlısı bir taraf olarak ifade edilmiştir. Bunun devamı ise 1980’li yıllarda yükselen Gürcü milliyetçiliği neticesinde Kuzey Osetya ile Güney Osetya’yı birleştirme fikri ortaya çıkmıştır (German ve Bloch, 2006: 4).

Sovyet Gürcistan dâhilinde bulunan Güney Osetya’daki komünist yetkililer, 20 Eylül 1990 tarihinde kritik bir hamle ile SSCB sınırları içinde bulunduğunu ifade ettikleri “Güney Osetya Sovyet Demokratik Cumhuriyeti” adlı bir sözde yönetim ilan edilmiştir. Bu hamle bahsi geçen “İki Osetya’yı birleştirme” planının bir parçası olarak görülürken temelinde Gürcistan’dan ayrılma hedefini bulundurmıştır. Sözde yönetimin ilanı, Gürcü yetkililerce sert tepkiyle karşılanırken dönemin Sovyet Gürcistan lideri Zviad Gamsakhurdiya, olağanüstü hâl ilanı ile karşı tarafın bağımsızlığını tanımayıp tekrardan

bölgeyi Gürcistan'la birleştirmiştir (Cornell, 2001: 161-170). Gürcü yetkililerinin bu tutumu, bölgede silahlı çatışmaları tetiklemiştir. Nitekim 1991 yılının ilkbaharında çatışmalar geniş çaplı bir hâle bürünürken SSCB'nin dağılmasının ardından Gürcistan Cumhuriyeti'nin yeniden bağımsızlığını elde etmesi ve Edvard Şevardnadze'nin cumhurbaşkanı olması sonucunda taraflar arasında uzlaşma sağlanmıştır. Bu uzlaşma ise 24 Haziran 1992 tarihli Dagomis Barış Antlaşması ile olmuştur. Bölgedeki huzurun sağlanması ve sorunun çözülmesi adına üç taraftan (Gürcistan, Rusya ve Güney Osetya) oluşan bir askerî barış gücünün sorunlu noktalarda bulunması kararına varılmıştır. Sorunu bir sonuca vardırılması adına ise Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilâtı'na (AGİT) başvurulmuştur (Lacombe, 2005: 163).

1991 Yılından 2008 Yılına Giden Süreç ve Savaş

Rusya, SSCB'nin 26 Aralık 1991 tarihinde dağılmasının ardından eski Sovyetler dâhilindeki cumhuriyetlerini hegemonyasının etkisinde tutmayı hedeflemiştir. Bu süreçte Batı yanlısı politika izlemeye yönelik, bölgelerdeki potansiyeli büyük olan ayrılıkçı grupları destekleyerek Gürcistan örneğinde de olduğu gibi “böl ve yönet” politikasını izlemiştir (Öztürk, 2009: 11).

Güney Osetya çatışmaları, 1990'lu yılların başında yaşanmaya başlarken 1991 yılından sonrası SSCB'nin dağılmasıyla ekonomik sorunlar gibi sıkıntılarla baş başa kalan Gürcistan'da hem sosyal hem siyasal alanda ciddi derecede sorunlar ortaya çıkmıştır. Nitekim bu durumun devamında 1990'lı yıllarda Gürcistan'da artan milliyetçilik ve ayrılıkçı tutumlar, beraberinde ayrışmaları da getirmiştir. Bu süreçte Batı'nın, ABD ve AB'nin yaklaşımı Güney Kafkasya'yı Rusya'nın kontrolüne bırakma düşüncesinde olmayışları, 1990'ların sonlarında bölgeye yönelik girişimleriyle görülmeye başlanmıştır (Aynı yer).

2003 yılında Gül Devrimi ile iktidara gelen Mikhail Saakaşvili ve yönetiminin temel hedeflerinden birisi Batı'ya yönelmiş bir Gürcistan dış politikası oluşturmak ve NATO'ya tam üyelik olmuştur. Bu nedenden dolayı ilk önce toprak bütünlüğünü pekiştirmesi gerektiğinin farkında olan yeni Gürcistan hükûmetinin ilk girişimleri Rus etkisinde olan Abhazya ve Güney Osetya üzerinde Gürcü hegemonyasını tekrardan hissettirmek istemiştir (Kudava v.d., 2006: 1-3).

Bölgedeki barış gücünün yanı sıra Saakaşvili'nin hükûmette olduğu dönemlerde 300 Gürcistan askerinin, Gürcistan İçişleri Bakanlığı tarafından gönderilmesi, bölgede krize yol açmıştır. Gürcistan Başbakanı Zurab Zhvania'nın idaresinde olduğu döneme tekabül eden bu süreçte Güney Osetya'daki yerel halkı, Gürcistan hükûmetini siyasî yollarla çözemediğini, askerî yollara çözmeye çalıştığı izlenimine itmiştir. Gürcistan Başbakanı ise bu durumu askerî bir baskıdan ziyade güvenlik durumu adına yapılmış bir hamle olduğunu beyan etmiştir (German ve Bloch, 2006: 5).

Dönemin Gürcistan Cumhurbaşkanı Mikhail Saakaşvili, Osetler üzerinde yumuşak güç politikası uygulama girişiminde bulunmak istemiş ve bölgede Oset dilinde bir haber kanalının açılacağını kamuoyuna duyurmuştur. Ek olarak bu yumuşak güç politikası, Tiflis'in Güney Osetya ile uzlaşmak için hazır olduğu ifade edilmiştir (Civil Georgia, 2004a).

Bölgedeki durumu, savaşa sürükleyen bir diğer gelişme 2004 yılının Mayıs ayında gerçekleşmiştir. Güney Osetya'daki polis kontrol noktalarında Rus ve Gürcü birlikleri arasındaki gerilim, siyasî mevkilere de yansımıştır. Rusya Dışişleri Bakanlığının açıklamasına bakıldığında Tiflis'in Güney Osetya'daki tutumunu, Tiflis-Moskova arasındaki ilişkilerin ilerlemesine engel olduğu ve kışkırtıcı bir hâl aldığı görülmüştür (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2004). Gürcistan Dışişleri Bakanlığının Moskova'ya karşı açıklamaları ise, sorunun Gürcistan'ın iç meselesi olduğu ve Moskova'dan ziyade sadece Tiflis'i ilgilendirdiği şeklinde yanıt olarak kamuoyuna yansımıştır (German ve Bloch, 2006: 6).

8 Temmuz 2004 tarihinde Gürcistan askerî birliğine bağlı 50 asker silahlı milislerce bölgedeki Vanati köyünde esir alınması, Tiflis-Moskova ilişkilerini daha da kritik hâle getirmiştir (Civil Georgia, 2004b). Cumhurbaşkanı Mikhail Saakaşvili, 10 Temmuz 2004 tarihinde Tiflis Harp Akademisi mezuniyetinde: “Çok yakında Tskhinvali'nin kontrolünü yeniden kazanacağız. Hiçbir şeyin bu süreci engelleyemez” şeklinde ifadelerde bulunmuştur. Fakat tüm bunların yanı sıra her şeye hazır olunması gerektiğini, buna rağmen savaştan uzak Rus tarafıyla barışçıl olumlu tutum sergilemeye hazır olduğunu ifadelerine eklemiştir (Civil Georgia, 2004c).

Lâkin Gürcistan hükûmetindeki değişiklikler ve Gürcistan'ın bölgeye yönelik “tam bağımsız ve bütün Gürcistan” anlayışı, Rusya-Gürcistan ilişkilerini gerginleştirmeye devam etmiş, bölgedeki ihtilafli taraf olan Güney Osetya'yı etkilemiştir. Taraflar arasındaki uyuşmazlıklar ise temelde kontrol noktaları ve barış konusundaki maddeler olmuştur. Kontrol noktalarından ve stratejik öneme sahip “Roki Geçidi” olarak bilinen bölge sınırların denetlenmesi konusunda bahsi geçen uyuşmazlıklardan birisi olarak görülmüştür (Civil Georgia, 2004d).

2007-2008 yılına gelinen süreçte ise Gürcistan'ın Batı yanlısı durumu, Rusya'yı kışkırtacak diğer ve en önemli unsur olarak varlığını sürdürmeye devam etmiştir. NATO'ya üye olmak isteyen bir Gürcistan'ın Güney Osetya üzerinde hegemonyasını arttırmak isteme girişimleri, bölgede bulunan Rus askerî barış gücü misyonuna karşıt bir tutum olarak değerlendirilmiştir (Civil Georgia, 2007).

Savaşın başlama sürecine bakıldığında, 7 Ağustos 2008 tarihinde Tskhinvali'de Gürcistan'ın kara ve hava birliklerinin yaptığı geniş çaplı operasyonlar, 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'nın başlamasını tetikleyen unsurlardan biri olarak görülmüştür. (USAK, 2008).

Çatışma bölgesi olan Güney Osetya'da gerilim artarken 7 Ağustos 2008 tarihinde Mikhail Saakaşvili, bir televizyon kanalından yaptığı konuşmada Gürcü askerî birliklerine verilen emri durdurarak acil bir müzakere çağrısında bulunmuştur. Arada mevcut olan anlaşmazlığın çözümü için ise çağrıda bulunan taraf Rusya olarak görülmüştür (Civil Georgia, 2008b). Bu açıklamasının ardından aynı günün akşam saatlerinde Gürcü köylerinden olan Avnevi köyü, Osetyalı milislerce saldırıya maruz kaldığı ve Gürcistan'ın tek taraflı ateşkesinin cevapsız kaldığını, dönemin Gürcistan İçişleri Bakanlığı Sözcüsü Şota Utiaşvili tarafından söylenmiştir (Civil Georgia, 2008a; Dinkinson, 2021; Khidasheli, 2009: 33).

Birleşmiş Milletler'in Savaşa Yönelik Tutumu

BM, 1990'lı yıllarda Gürcistan'ın dahilinde bulunan Güney Osetya ile Abhazya gibi etnik temelli sorunlarda üç bölge (Gürcistan, Güney Osetya ve Abhazya) arasında imzalanan bir antlaşma ile bölgede bir BM Gözlem Misyonu oluşturulmuştur. Misyonda polis, sivil personel ile yerel sivil görevlileri yer alırken, bunların yanı sıra 134 askerî gözlemci de yer almıştır (Muzalevsky, 2009: 31).

2008 yılına kadarki süreçte BM'nin bölgede bulunduğu zamanlarda anlaşmazlığın çözülmesine yönelik net bir ilerleme kaydedilmemiştir. Bunun yanı sıra ciddi çatışmaların olmamasının yanı sıra göç eden yerel toplumun geri dönmesi konusunda netice elde edilememişken Gürcistan'ın diplomatik girişimleri de sonuçsuz kalmıştır (Nußberger, 2009: 358).

Aynı zamanda, 2008 yılında "Cenevre Müzakereleri" adı altında AGİT ve BM'nin Gürcistan'daki ayrılıkçı bölgeler sorununu çözmeye çalıştıkları, ancak bu çabaların sonuçsuz kaldığı belirtilmiştir (Muzalevsky, 2009: 34).

2003 yılında gerçekleşen Gül Devrimi'nden önceki süreçte Şevarnadze yönetimi, Abhazya ve Güney Osetya sorunlarına tepkisiz kalmıştır. Ancak Gül Devrimi ile yönetimi devralan Mikhail Saakaşvili, bu süreçte temel hedef olarak bu ayrılıkçı bölgelerde yeniden kontrol mekanizmaları oluşturarak onları Gürcistan'a bağlı tutma düşüncesinde olmuştur. Çatışmaların yoğunlaştığı fakat savaşın tam anlamıyla başlamadığı süreçte BM Güvenlik Konseyi, 21 Temmuz 2008'de Güney Osetya'daki sorunları esas alan bir toplantı gerçekleştirmiştir (Erkan, 2016: 44).

7 Ağustos 2008 tarihinde günün geç saatlerinde de olsa toplanan BM Güvenlik Konseyi, Rusya tarafından hazırlanan bildiri üzerinde tam bir anlaşmaya varamamıştır. Sebep olarak ise Gürcistan hükümeti için bu bildirin kabul edilemez olduğu ifade edilmiştir (Charbonneau, 2008). Gerçekleştirilen görüşmelerden anlaşmazlığın sonucunda net bir sonucun elde edilmese de müzakere edilmesi Gürcü diplomatlarca bir siyasî başarı olarak belirtilmiştir (Nichol, 2009: 4).

Rusya ile Gürcistan arasındaki savaş, uluslararası hukukta mevcut olan BM Antlaşması'nın 51. Maddesi'ni (Charter of the United Nations and Statute..., 1945: 10-11) gündeme getirmiştir. Bahsi geçen maddenin içeriğinde bir devletin sınırlarına yönelik saldırı olduğunda zaman "meşru müdafaa hakkı" doğduğu ifadesi yer almıştır. Rusya'nın Gürcistan'a saldırısı bir uluslararası hukuk ihlali iken bahsi geçen meşru müdafaa durumunun ise ancak BM Güvenlik Konseyi'nin kararınca kullanılabilir olacağı belirtilmiştir (Orallı, 2014: 114). Bu nedenle Rusya'nın BM Antlaşması'nın 51. Maddesi'ne işaret ederek kendisini haklı gösterme gibi bir durumun aksine Gürcistan'ın savaşta Rus topraklarına saldırması durumunda meşru müdafaa olarak nitelendirilebilme ihtimalinin mümkün olduğuna değinilmiştir.

Bahsi geçen durumun, uluslararası kamuoyunda etkisi BM nezdinden çok etkili olamamış olsa da 15 Ekim 2008 tarihinde Cenova'da düzenlenen konferansa Rusya, ABD ve Gürcistan'dan resmî temsilcilerin yanı sıra Güney Osetya ve Abhazya'dan da temsilciler de katılmıştır. Bu temsilciler bölgenin bağımsızlığını talep etmiş olsalar da konferans sürecince kabul görmemiştir (Erkan, 2016: 45).

Hukukî olarak olaya bakıldığında 2009 yılında uluslararası kamuoyunda Rusya-Gürcistan davası başlamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) başvuran Gürcistan, Rusya'ya karşı 2008 savaşının davasını 2021 yılının Ocak ayında kazandı (Agenda Ge, 2021). Kraliyet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü üyelerinden George Mchedlishvili, 2008 yılında AB dışında uluslararası kamuoyunun Rusya'ya tepkisiz kalması, 2014 yılında Kırım'ı işgal etmesine yönelik cesaret verdiğini ifade etmiştir (Citak & Harris, 2018).

Batı-Gürcistan İlişkilerinin Savaş Yansıması ve Tutumları

Amerika Birleşik Devletleri

2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'nda birbiri ile karşı karşıya kalmaktan çekinen iki taraf olmuştur. Biri savaşın bir tarafında bulunan Rusya iken diğeri Soğuk Savaş sonrası eski Sovyet cumhuriyetleri ile Sovyetlerin "arka bahçesi" olarak nitelendirdiği Afganistan'a müdahalede bulunan ABD olmuştur (Alptekin, 2021: 122).

2000'li yıllarda başlayan "renkli devrimler" ile hedefin merkezindeki bölgelerin bahsi geçen renkli devrimlerin ardından Batılı tutum sergilemeye başlamaları Rusya'yı bölgede tedirginliğe itmiştir. Bir diğer taraftan Rusların, Karadeniz üzerinde hâkimiyet sağlama isteklerine karşılık bir engel olarak bölgede NATO ülkelerinin sayısının artması ve Gürcistan'ın Gül Devrimi ile üyelik sürecinin vurgulanmaya başlaması durumu oluşturmuştur (Taşcı, 2020: 90-92).

ABD-Gürcistan arasında 2008'de imzalanan stratejik iş birliği antlaşmasının ardından Gürcistan'ın NATO Entegrasyonunu desteklediğini açıklayan ABD, bölgeye yönelik askeri eğitim ve donatım isteğinde bulunmuştur. Gürcistan'daki ABD desteğin var olmasına bakmayarak Rusya'nın bu durumu bir tehdit olarak görmesi neticesinde krizlerin tırmanması ile başlayan savaş karşısında ABD sadece siyasî söylemde kısıtlı tutum sergilemiştir. Başkanı George Bush'un açıklamalarına bakıldığında ABD, sadece Rusya'ya karşı tutumlarının kabul edilemez bir durum olduğunu ifade etmekle kalmıştır (Alptekin, 2021: 123).

Diğer yandan George Bush, ÇHC'nin başkenti Pekin'de düzenlenen 2008 Yaz Olimpiyatları'nda yaptığı açıklamalarda Rusya-Gürcistan Savaşı'na değinmiştir. Açıklamada: "Bu durum barışçıl bir şekilde çözülebilir. Hem Gürcistan'da hem de Rusya'da hükûmetin her kademesindeki liderlerle temas halindeyiz. Gürcistan egemen bir ulustur ve toprak bütünlüğüne saygı gösterilmelidir. Şiddetin derhal durdurulması ve tüm birliklerin geri çekilmesi çağrısında bulunduk." ifadeleri yer almıştır (The White House, 2008).

2008 olaylarında ABD'nin tutumunu Tiflis'in yanında olduğunu bir diğer yandan bölgede Sovyetlerin 1968'deki Çekoslovakya'ya saldırısı gibi olmayacağına dair vurguyu ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice'nın açıklamalarında görülmektedir. Savaşın bitmesinin ardından 17 Ağustos 2008 tarihinde açıklama yapan bakanın ifadelerinde; Rusya'nın bir komşusunu tehdit edebilme ve başkentini işgal etme gibi bir konumda olmadığını, 1968 yılı gibi rahat bir şekilde hareket edemeyeceğini belirterek en sonunda "işler değişti" ifadesiyle dikkat çekmiştir (NBC News, 2008).

Bir diğer yandan Irak'ta bulunan 2 bin kişilik Gürcü kuvvetinin savaşın başladığı günlerde savaşa katılmak istediklerine yönelik haberler yayımlanmıştır. Albay Bondo

Maisuradze ise, bu kuvvetin ABD ordusunun ulaşım sağladığı zaman geri döneceğini bildirmiştir (Graff, 2008). 11 Ağustos 2008 tarihinde ise Pentagon sözcüsünün açıklamalarına bakıldığında ABD destekli Gürcü birliklerinin Irak'taki konumlarından Gürcistan'a geri gönderilmesinin tamamlandığı anlaşılmıştır (Kruzel, 2008).

ABD, Güney Osetya tutumunda çekimser kalmıştır. Bölgede Rusların varlığından ziyade Gürcistan'ın diğer Gori gibi şehirlerine saldırıda bulunulmasından tedirgin olan George Bush, 11 Ağustos 2008'deki açıklamasında: "Güney Osetya dışındaki bombalamaları şiddetle kınıyoruz" (The White House, 2008a) ifadesi özünde ABD'nin Gürcistan'ın toprak bütünlüğü konusundaki tutumunda da ABD-Rusya krizinin tırmanmaması adına arada kaldığına dair bir işaret olmuştur. Güney Osetya meselesinde ise uluslararası bir arabuluculuğun önemine değinen George Bush, direkt olmasa dahi dolaylı bir şekilde Gürcistan'ın yanında olmayı ihmal etmemiştir (Aynı yer).

ABD'nin 5 gün süren savaşta tepkisini tam bir şekilde ortaya koyamamasının yanı sıra asıl tepkisini savaşın ardından göstermeye başlamıştır. Nitekim 12 Ağustos 2008 tarihinde imzalanan ateşkes ile savaş dururken Rusya'nın da altı maddelik antlaşmaya imza atmasına razı olmasına rağmen süreyi geciktirilmesine karşı ABD Devlet Başkanı Bush tarafından Rusya'nın belirtilen hususlara bağlı kalması istenmiştir (Erkan, 2016: 53).

26 Ağustos 2008 tarihine gelindiğinde Rusya tarafından Abhazya ve Güney Osetya'nın Gürcistan Cumhuriyeti'nden bağımsız ayrı bir bölge olarak tanınması durumu kamuoyuna duyurulmuştur. ABD Devlet Başkanı George Bush ise, Rusya Devlet Başkanı Medvedev'in Gürcistan konusundaki eylemlerini kınadığını ifade etmiştir (The White House, 2008b).

NATO

2008'deki savaştan önce NATO ile Gürcistan'ın ilk temaslarına bakıldığında taraflar arasındaki ilk resmî temasın 1993 yılının Haziran ayında kurulduğu görülmektedir. Gürcistan'ın resmî bir heyet oluşturarak Brüksel'i ziyaret ettikten sonraki süreçte ilk adım olarak NATO-Gürcistan arasında "Barış İçin Ortaklık" antlaşmasının 1994 yılının Mart ayında imzalanmasıyla atılmıştır (Bezhanishvili, 2009: 23-24).

2004 yılı NATO-Rusya ilişkilerinde kritik bir dönüm noktasını kapsamaktaydı. NATO, bu yılda Rusya ile sınırı olan diğer devletlere kapılarını açmıştır. Bu ülkeler ise Estonya, Letonya ve Litvanya olarak belirtilmiştir. Gürcistan'ın NATO'ya üyelik için yüzünü döndüğü süreç Gül Devrimi ile başlamıştır (Erkan, 2016: 47).

2005 yılında ABD Başkanı George Bush'un Gürcistan'ın başkenti Tiflis'i ziyaret etmesiyle birlikte NATO'nun Gürcistan'a olan desteğine değinmesi neticesinde Rusya'nın gözünde bu durum Türkiye'ye Jüpiter füzesinin yerleştirilmesinden farksız olduğu görülmüştür. Ertesi yıl, 2006'da Güney Osetya krizinde bağımsızlık için düzenlenen referandum süreci ile Ukrayna'daki doğalgaz krizi aslında Rusya'nın NATO'ya ve ABD'ye yönelik birer uyarısı olmuştur (Donovan, 2009: 6).

2008 yılındaki krize NATO açısından bakıldığında ise örgüt için çok yoğun bir döneme denk gelmiştir. Kosova konusu, yeni üyelerin kabul edilmesiyle yeni genişleme adımının atılması ve Afganistan gibi önemli konular örgütün gündeminde yer almıştır (Chicky, 2009: 2-5). Tüm hususların yanı sıra bu bahsedilenlere göre, savaş sürecinde Gürcistan

hükümeti ile yakından iletişim içerisinde bulunmadığı belirtilirken aynı süreç dahilinde örgüte “tam üyelik” statüsünden ziyade “bireysel ortaklık” kısmına geçiş yapılmıştır. Cumhurbaşkanı Mikhail Saakaşvili ise olaya ilişkin yaptığı açıklamalarda; NATO’nun Gürcistan’ı üyeliğe kabul etmediği sürece bölgedeki sorunun devam edeceğine değinmiştir (NATO, 2008).

Savaş esnasında NATO’nun tutumuna bakıldığında tereddütle birlikte örgüt içerisindeki görüş ayrılıkları da alınacak kararları zorlaştırmıştır. 8 Ağustos 2008 tarihinde başlayan savaşta NATO Genel Sekreteri Scheffer, açıklamasında Rusya’yı kınarken diğer yandan Gürcistan hükümetini desteklediğini belirtmiştir (Bowker, 2011: 197).

Gürcistan’ın jeopolitik konumu, ABD-Rusya arasındaki rekabetin bölgede bir kriz hâline gelmesini tetiklemiştir. Rusya’nın NATO’daki temsilcisi Dimitri Rogozin’in açıklamalarında bölgelerde Gürcistan’ın saldırılarda bulunduğunu ve bu durumun ise NATO’nun teşvik etmesiyle olduğu belirtilerek örgüt içerisindeki üyelere resmî mektuplarla Gürcistan yönetimini, Saakaşvili’yi desteklememelerini istemiştir. NATO ise karşılık olarak bir sert cevapla gerginliği arttıracak polemige girmeyerek uzlaşma yoluyla doğrudan müzakere yapılması gerektiğini vurgulayıp çağrıda bulunmuştur (Erkan, 2016: 48).

Beş günlük süren savaşın ardından Batı, kendi içinde birbirini suçlamakla meşgul olmuştur. Bu süreçte, 14 Eylül’de NATO Genel Sekreteri Scheffer, AB’yi Rusya’nın barış gözlemcilerinin sayısını savaştan önceki seviyeye indirmemesinde tutumlu olmamakla eleştirirken, 18-19 Eylül tarihlerinde dönemin Rusya Devlet Başkanı Medvedev ise NATO’yu bölgede Gürcistan’ı kışkırtmakla suçlamıştır. (Nichol, 2009: 8).

Savaşın ardından NATO’nun 26 üye ülkesinin temsilcilerinden oluşan bir heyetle birlikte Genel Sekreter Scheffer, Gürcistan’ı ziyarette bulunmuşlardır. 15 Eylül 2008’de yapılan heyetin açıklamasında ise Gürcistan’ın NATO’ya tam üyelik istemini desteklenen ifadeler söylenirken aynı zamanda Gürcistan’ın toprak bütünlüğün savunulduğunun altı çizilmiştir (NATO, 2008).

Daha önce de belirtildiği üzere 2008 yılında yeni üyelerin kabulü ile yoğun dönem geçiren NATO’nun yanı sıra AB’de de genişleme ihtimalleri mevcut iken Rusya, iki örgütün doğuya doğru genişlemelerini yakın çevresine müdahale şeklinde görmüştür. Nitekim bu durumdan dolayıdır ki Medvedev, Batı’yı bu tutumundan dolayı suçlarken Ukrayna ve Gürcistan’ın Batı’ya yönelik eğilimi ve NATO’ya üye olma hedefleri Rusya’nın tepkisini arttırmıştır (Alptekin, 2021:125).

Belirtilmesi gerekir ki NATO’nun bölgeye yönelik tutumunu Rusya, “ikinci çevreleme” (recontainment) olarak nitelendirirken her aşamasında karşı çıkmaya devam etmiştir. 2008 yılında gerçekleşen Bükreş Zirvesi’nde de Rusya aynı tutumunu sürdürmüş, Ukrayna ve Gürcistan’ın örgüte üyeliğinin Soğuk Savaş sonrasında Batı tarafından Rusya’yı yalnızlaştırma ve çevreleme politikasının kabul edilemez olduğunu belirtmiştir (Öztürk, 2009: 16). Aynı zirvede Batılı devletlerden Almanya ve Fransa’nın olası ABD-Rusya kriziyle karşı karşıya kalınmaması adına bahsi geçen iki ülkenin, Gürcistan ile Ukrayna’nın örgüte üyeliğinin ertelenmesini talep edilmiştir (BBC News, 2008).

Savaşın ardından 2 hafta sonra 27 Ağustos 2008 tarihinde Rusya tarafından resmî olarak bağımsızlığı tanınan Abhazya ve Güney Osetya kararları NATO tarafından ciddi bir

şekilde karşı çıkmış, kınanmış ve Rusya'yı bu karardan geri dönmesi için çağrıda bulunmuştur (NATO, 2008).

Avrupa Birliği

2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'nda büyük hegemonya etkisine sahip güçlerin ve uluslararası örgütlerin konumuna bakıldığında AB, tüm bunların arasında daha aktif olmasıyla öne çıkmıştır. BM Güvenlik Konseyi'nin Rusya karşısında etkisiz kalmış olması, Rusya'nın veto hakkına sahip olduğunda dolayı olmuştur. NATO ve ABD'nin bölgeye savaş esnasında tam anlamıyla yoğunlaşamamasından dolayı aktiflik gösterememiştir. Fakat AB'nin bölgedeki kritik adımları dönemin en önemli örgütleri arasında ön plana çıkmasına neden olmuştur (Parmentier, 2010: 51).

Dönemin AB-Rusya ilişkilerine bakıldığında örgütün birçok üyesi Rusya ile başta enerji olmak üzere birçok ticari ve ekonomik anlamda iş birliği içerisinde yer almıştır. 2008 yılındaki savaştan önce Rus dış ticaretinin oran olarak %52'si AB ülkelerine ait olduğu belirtilmiştir (Kırdar, 2008: 63). Bu yüzden dolayıdır ki Rusya-AB ilişkilerindeki dengelerin korunması gerekmiştir. Bir diğer yandan Almanya'nın AB üyesi olması Rusya ile arasındaki en geniş ticaret hacminin de bulundurması taraflar arasındaki önemi de daha da arttırmıştır (Braun, 2009: 8).

Bu gibi kritik çıkılmaz bir konuma girmek istemeyen AB, Rusya ile dengeyi bozmak istemezken bir diğer yandan Gürcistan'ı uluslararası kamuoyunda ve bölgede politik yalnızlığa mahkûm bırakmak istememiştir. Bu durumda seçim yapmakta kararsız kalan AB, ilk önceki hedefi savaşı durdurup taraflar arasında ateşkesin imzalanması yönünde adımlar atmaya çalışmıştır (Erkan, 2016: 57).

Savaşın 5 gün gibi kısa sürede durmasındaki en büyük etken, AB ile Uluslararası Kriz Grubu'nun olaya hemen müdahale etmesinden olmuştur. Aynı zamanda AB'de dönem başkanlığını yürüten Fransa Dışişleri Bakanı Bernard Koucher ile AGİT Başkanı olan Aleksander Stubb'ın savaşın bir anda bitmesi ve ateşkesin imzalanması adına bir mekik diplomasi yürütmüş olmaları da bu duruma büyük bir etken olarak yansımıştır (Boonstra, 2008: 2-3).

Daha önce de bahsedildiği üzere dönem başkanlığı Fransa'da olduğundan dolayı olaya yönelik adımlar da Fransız Cumhurbaşkanı Nikolas Sarkozy'den gelmiştir. Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy'nin Tiflis-Moskova arasındaki gerginliği ateşkesle durgunlaştıracak altı maddelik bir antlaşma hazırlamıştır (Reliefweb, 2008).

Hazırlanan antlaşmanın içeriğine bakıldığında ise sorunlu bölgeler üzerinde meselenin çözülmesi için kuvvet kullanılmasına son verilmesi, askerî harekâtların sonlandırılması, insani yardımların gerçekleştirilmesine olanak sağlanması, Gürcistan Ordusu'nun 8 Ağustos'taki konumuna geri dönmesi ile Rus Ordusu'nun aynı şekilde eski konumuna geri dönmesi ve son olarak Güney Osetya ile Abhazya sorunlarının ve statüsünün uluslararası görüşmeler nezdinde değerlendirilmesi yönünde hususlarını kapsamıştır (Aynı yer).

"Altı Madde Planı" olarak adlandırılan bu ateşkes, 12 Ağustos 2008 tarihinde Rusya Devlet Başkanı Medvedev tarafından onaylanmıştır (Donovan, 2009: 23-24). Antlaşmanın yürürlüğe girmesinin ardından aynı ay içerisinde Almanya Başbakanı

Angela Merkel tarafından her iki tarafa da ziyarette bulunulmuştur (Whitman & Wolff, 2010: 7).

Her ne kadar AB, NATO ve ABD'den daha aktif bir rol alarak savaşı durdurmaya doğru gitmiş olsa da AB üyesi olan Almanya tarafından Gürcistan'ın Batı'ya yaklaşması, Rusya'ya rağmen olumlu bakılmıştır. Bunu esasen de Angela Merkel'in 17 Ağustos 2008'de Tiflis'e yaptığı ziyaretinde Gürcistan'ın NATO'ya tam üyelik sürecini desteklemesi örnek olarak gösterilebilir (The Economic Times, 2008).

Tüm bunların yanı sıra örgüt içerisinde bazı birbirine zıt tutum sergileyen durumlar da olmuştur. Buna örnek olarak ise imzalanan ateşkes antlaşmasının Rusya tarafından ihlal edilmesiyle zor durumda kalan AB içerisinde Polonya'nın 1 Eylül 2008'deki zirveden önce talep edilen istekleri belirtilebilir. Bahsi geçen zirvede AB-Rusya ilişkilerinin ele alınacağından dolayı Polonya, AB'ye Rusya'ya karşı ekonomik yaptırımların uygulanması gerektiğini aksi hâlde Rusya ile ilişkilerin tekrardan değerlendirilmesini talep etmiştir (Jones, 2008). Bu duruma ilaveten Avrupa Konseyi tarafından Rusya'nın ayrılıkçı bölgelerin bağımsızlığını ilan edişini kınamıştır (Muzalevsky, 2009: 35).

1 Eylül 2008'deki Brüksel'de düzenlenen zirvenin ardından Sarkozy ile Medvedev arasındaki görüşmeler hız kazanmış ve 12 Ağustos 2008 tarihinde hazırlanan ateşkes antlaşmasına ek tedbirler olarak 8 Eylül 2008'de bir başka antlaşmaya imza atılmıştır (President of Russia, 2008).

Bahsi geçen ek tedbirlerde 1 Ekim 2008'den itibaren başlayacak 10 gün içerisinde Rus askerî birliklerinin Gürcistan'ın sınırlarından çekilmesi ve bölgeye yaklaşık 200 Avrupa Birliği Gözlemcisi görevlendirileceği ifade edilmiştir (Aynı yer).

Çin ve Şangay İşbirliği Örgütü'nün Savaşa Bakışı: Tarafsızlık

Savaş başlarken, ABD'nin Gürcistan yanlısı tutumu, doğuda, özellikle de ŞİÖ üyeleri arasında beklenmemiştir. Gürcistan'a yönelik destek, Rusya'nın bile hayal edebileceğinden daha büyük olmuştur. Hatta bu duruma örnek olarak ÇHC gazetelerinin Mikhail Saakaşvili hakkında ABD'ye yönelik olumlu tutumunu ve yakınlaşmasını "safça inanç" şeklinde olduğu nitelendirerek alay edilmiştir (Swanstrom, 2008: 3-4).

2008 yılındaki gerilimin Batı'da yansımalarının yanı sıra doğuda yansıması az da olmuştur. Nitekim ŞİÖ'nün 2008 yılında Duşanbe'de düzenlediği Güney Osetya ve Rusya-Gürcistan Savaşı konusu ele alınmıştır. Konuları da kapsayan genel bir bildiri zirve sonucunda yayımlanırken bildiri içeriğinde konuya dair Rusya'nın barış için bölgedeki rolüne değinilmiştir (Alptekin, 2021: 126). Örgüt üyelerinin duruma müdahale etmemesindeki temel sebep olarak ise ÇHC'nin kendinde bulundurduğu ayrılıkçı bölgelerin tetiklenme ihtimalleridir. ABD'nin Tayvan'ı desteklemesi durumu, Güney Kafkasya'da ÇHC ile ABD'yi karşı karşıya çekinmesinden dolayı Çin Komünist Partisi olayda müdahale etmemekten yana -bir diğer ifadeyle tarafsızlık- tutumunu benimsemiştir (Swanstrom, 2008: 5).

Sonuç

Güney Kafkasya'daki ilk milli cumhuriyet dönemleri olan 1918-1921 yıllarından itibaren, Gürcistan içindeki ayrılıkçı bölgeler ve Osetlerin bağımsız Sovyet idaresinde yer alma

isteği olmuştur. Bu istek, 25 Şubat 1921'de Gürcistan'ın Bolşevik işgali ile bastırılmış, daha sonradan 1991'de SSCB'nin dağılmasıyla tekrar ortaya çıkmıştır.

Temelinde Abhazya ve Güney Osetya gibi ayrılıkçı bölgelerdeki sorunları bulunduran 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'na giden süreçte önemli hususların başında, Gürcistan'ın 2003'te Gül Devrimi ile Mikhail Saakaşvili'yi cumhurbaşkanı seçmesi ve ardından Batı yanlısı AB ve NATO'ya üyelik politikaları gelmektedir. Bu politikalar, bölgede Rusya'nın endişelerini tetiklemiştir. Rusya'ya göre NATO'nun Doğu'ya doğru genişleme politikası, bir başka ifadeyle "Rusya'yı çevreleme" politikası olarak da görülmektedir. Nitekim 1991'den sonra Batı, esasen de NATO, Ukrayna ve Gürcistan'a daha çok yakınlaşma sürecine girerken 2003-2008 yılları arasında Gürcistan-NATO iletişiminin daha da artması neticesinde 7-12 Ağustos 2008 tarihlerinde patlak veren savaş beraberinde getirmiştir.

AB'nin dönem başkanlığını üstlenen Fransa ve Fransa Cumhurbaşkanı Nikolas Sarkozy'nin girişimleri ile "Altı Madde Planı" ve devamında ek tedbirlerin olduğu toplam 2 antlaşma imzalanırken ateşkes sağlanmaya çalışılmıştır. Bu durum AB'nin diğer uluslararası örgütlerden daha ön plana çıkmasına fırsat verirken, daha sonralardan Rusya'ya yönelik yaptırım konusunda örgüt içi ihtilaflara neden olmuştur.

BM ve NATO, olayı sadece kınamak ve ifadelerle sınırlı kalırken ABD ise hem NATO üzerinden hem de kendi üzerinden Tiflis'e desteğini bildirse de bölgede dönemin diğer yoğun durumlarından dolayı pek yoğunlaşmamış, desteği sözde kalmıştır. Bu süreçte en önemsenecek husus ise uluslararası kamuoyunda 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'nda krizin daha da artmasını istemeyen ve Rusya-AB arasındaki dengeyi bozmak istemeyen AB'nin bölgedeki sorunları en sorunsuz bir şekilde çözmek olmuştur.

Günümüzde, uluslararası kamuoyuna kendini Sovyetlerin mirasçısı olarak tanıtan Rusya'nın Güney Osetya ve Abhazya gibi bölgelerdeki politikası hâlâ devam etmektedir. Rusya, buralardaki varlığını Gürcistan'ın olası NATO üyeliği sürecine bir uyarı olarak gösterirken, Gürcü hükûmeti sadece AB'ye entegrasyon sürecine ılımlı yaklaşmaktadır. Rusya-Ukrayna Savaşı'yla hegemonyasını yitirmekte olan Rusya'nın Güney Kafkasya'daki hegemonyasının son kalesi, Gürcistan'da işgalci olarak yer aldığı bu iki bölge olarak görülmektedir. Nitekim Rusya, Gürcistan'ın hâlihazırdaki (2024) denge politikasını bu bölgelerdeki varlığı ve siyasî tutumlarıyla devam ettirmeyi hedeflediği tahmin edilen hususlar arasında yer almaktadır.

Kaynaklar

Agenda Ge. (2021). Georgia wins August war case against Russia in ECHR. *Agenda.Ge*. <https://www.agenda.ge/en/news/2021/167>

Alptekin, G. (2021). 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı ve savaş sonrası büyük ve bölgesel güçlerin tepki ve politikaları. *Rusya Araştırmaları Dergisi*, 1(6), 110-130.

BBC News. (2008). Medvedev warns on NATO expansion. *BBC News*. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7312045.stm>

Bezhanishvili, Z. (2009). Between conflict and partnership: Contemporary developments in Russian-Georgian relations. *Russian Politics and Law*, 47(3), 19-35.

- Boonstra, J. (2008). Georgia and Russia: A short war with a long aftermath. *Senior Researcher Democratisation Programme*.
- Bowker, M. (2011). The war in Georgia and the Western response. *Central Asian Survey*, 30(2), 197-221.
- Braun, A. (2009). NATO and Russia: Post-Georgia threat perceptions. *Russie Nei Visions*, 40, 1-21.
- Cornell, S. (2001). *Small nations and great powers: A study of ethnopolitical conflict in the Caucasus*. Routledge Curzon.
- Charbonneau, L. (2008, August 8). UN council split on South Ossetia, Russia angry. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/idUSN08382293>
- Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice. (1945). San Francisco.
- Chicky, J. E. (2009). The Russian-Georgian war: Political and military implications for U.S. policy. *Policy Paper*.
- Citak, İ., & Harris, C. (2018). Avrupa, Güney Osetya Savaşı'na gerekli tepkiyi verseydi Rusya, Kırım'ı ilhak edemezdi. *Euronews*. <https://tr.euronews.com/2018/08/09/-avrupa-gurcistan-ve-osetya-savasina-gerekli-tepkiyi-verseydi-rusya-kirimi-ilhak-edemezdi>
- Civil Georgia. (2004a, June 1). Saakashvili sends reconciliatory signals to South Ossetia. *Civil Georgia*. <https://civil.ge/archives/106023>
- Civil Georgia. (2004b, July 9). Tbilisi anticipates release of soldiers in the coming hours. *Civil Georgia*. <https://civil.ge/archives/115618>
- Civil Georgia. (2004c, July 10). Saakashvili vows to regain control over South Ossetia amid sporadic shootouts in breakaway region. *Civil Georgia*. <https://civil.ge/archives/115630>
- Civil Georgia. (2004d, July 18). Strategic Roki Pass to top next round of South Ossetia talks. *Civil Georgia*. <https://civil.ge/archives/115691>
- Civil Georgia. (2007, March 29). Russia warns against Tbilisi's 'S.Ossetia administration' plan. *Civil Georgia*. <https://civil.ge/archives/185513>
- Civil Georgia. (2008a, August 7). Georgian village attacked? MIA. *Civil Georgia*. <https://civil.ge/archives/116924>
- Civil Georgia. (2008b, August 7). Saakashvili appeals for peace in televised address. *Civil Georgia*. <https://civil.ge/archives/116922>
- Dickinson, P. (2021). The 2008 Russo-Georgian War: Putin's green light. *Atlantic Council*. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-2008-russo-georgian-war-putins-green-light/>
- Donovan, G. (2009). Russian operational art in the Russo-Georgian War of 2008. *USAWC Strategy Research Project*.
- Erkan, S. (2016). 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı ve uluslararası toplum. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 17, 41-64.

- Fakin, G. (2009). The Russo-Georgian War of 2008: Developing the law of unauthorized humanitarian intervention after Kosovo. *Boston University International Law Journal*, 219-239.
- German, T. C., & Bloch, B. (2006). The South Ossetia conflict: Collision of Georgia and Russian interests. *Politique Etrangere*, 1, 51-65.
- Graff, P. (2008, August 9). Georgian troops in Iraq anxious to return home. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-georgia-ossetia-iraq-commander-idUSL927077820080809>
- Gürcistan Merkezi Tarih Arşivi (GMTA). F: 1836, K: 1, D: 99.
- Herrberg, A. (2006). Conflict resolution in Georgia: A synthesis analysis with a legal perspective. *Crisis Management Initiative*.
- Jones, G. (2008, August 28). Tough EU stance sought on Russia. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-georgia-eu-east/tough-eu-stance-sought-on-russia-idUSLS44957720080828>
- Khachapuridze, G. (1951). Pobeda Sovetskoi Vlasti v Gruzii. *İzvestiya Akademii Nauk Armyanskoi SSR*, 5-22.
- Khidasheli, T. (2009). August ruins: Report of the Georgian non-governmental organizations on violation of fundamental human rights & international humanitarian law August War, 2008. *Open Society - Georgia Foundation*.
- Konstitutsiya (Osnovnoi Zakon) Soyuzu Sovetskikh Sotsialisticheskikh Respublik. (1977). Moskva: İzdanie Verkhovnogo Soveta SSSR.
- Kirdar, S. (2008). Conflict resolution in Georgia: An analysis applying the intractable conflict theory and the governmental politics model. *Perceptions*, 51-71.
- Kruzel, J. J. (2008). U.S. helps redeploy Georgian forces. *U.S. Army*. https://www.army.mil/article/11603/u_s_helps_redeploy_georgian_forces
- Kudava, M., Manjgaladze, G., Rurua, N., & Sikharulidze, V. (2006). Georgian-NATO relations and Georgian security. *Center of Strategic & International Studies*, 1-3.
- Lacombe, J. M. (2005). The OSCE mission to Georgia: Mandate and activities. In F. Sabahi & D. Warner (Eds.), *The OSCE and the multiple challenges of transition: The Caucasus and Central Asia* (pp. 1-22). Ashgate.
- Muzalevsky, R. (2009). The Russian-Georgian War: Implications for the UN and collective security. *OAKA*, 4(7), 29-43.
- NATO. (2008). Statement by the North Atlantic Council on the Russian recognition of South Ossetia and Abkhazia regions of Georgia. *NATO*. <https://www.nato.int/docu/pr/2008/p08-108e.html>
- NBC News. (2008). Meet the Press transcript for August 17, 2008. *NBC News*. <https://www.nbcnews.com/id/wbna26252093>
- Nichol, J. (2009). Russia-Georgia conflict in August 2008: Context and implications for U.S. interests. *Congressional Research Service*.

- North Atlantic Treaty Organization (NATO). (2008). NATO-Georgia joint press statement on the occasion of the North Atlantic Council visit to Georgia and the inaugural meeting of the NATO-Georgia Commission. *NATO*. <https://www.nato.int/docu/pr/2008/p08-115e.html>
- Nußberger, A. (2009). The war between Russia and Georgia – Consequences and unresolved questions. *Göttingen Journal of International Law*, 1, 341-364.
- Oralli, L. E. (2014). Uluslararası hukukta ve BM sisteminde askeri müdahale olgusu. *ESAM Akademi Dergisi*, 1(1), 102-127.
- Öztürk, A. (2009). Rusya-Gürcistan krizi: Yerel bir çatışma, küresel yansımalar. *OAKA*, 4(7), 1-27.
- Parmentier, F. (2010). Normative power, EU preferences and Russia: Lessons from the Russian-Georgian War. *European Political Economy Review*, 9, 49-61.
- President of Russia. (2008, August 12). Dmitry Medvedev and Nicolas Sarkozy agreed on additional measures to the Georgian-South-Ossetian conflict resolution plan. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/1332>
- ReliefWeb. (2008). Background: Six-point peace plan for the Georgia-Russia conflict. *ReliefWeb*. <https://reliefweb.int/report/georgia/background-six-point-peace-plan-georgia-russia-conflict>
- RFE/RL. (2008, August 8). Newline – August 8, 2008. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. <https://www.rferl.org/a/1144530.html>
- Saakashvili, M. (2008). Statement by the President of Georgia H.E. Mikheil Saakashvili on the situation in Georgia. *UNGA Document*. <https://www.un.org/press/en/2008/ga10711.doc.htm>
- Shakleyina, T. A., & Bogaturov, A. D. (2004). The Russian realists' concept of the balance of power. *Russia in Global Affairs*, 2, 1-21.
- Smith, D. J. (2008, November). The Saakashvili administration's foreign policies: Advancing Tbilisi's independence from Moscow. *Central Asia-Caucasus Institute Analyst*.
- Toal, G., & Merab, K. (2009). *Prisoners of the Caucasus? Russia's wars in Georgia and Chechnya*. Routledge.
- Vladimirov, A. (2010). NATO's policy toward Russia after the Georgian War. *Politique Etrangere*, 75(1), 77-90.
- Welt, C. (2008). Crisis in Georgia. *Caucasus Analytic Digest*, 4(6), 9-12.
- Zürcher, C. (2007). *The post-Soviet wars: Rebellion, ethnic conflict, and nationhood in the Caucasus*. New York University Press.

Structured Abstract

The era of national republics in the South Caucasus can be divided into two periods. The first period encompasses the years 1918-1921 following the October Revolution of the Russian Empire, while the second period spans from the dissolution of the Soviet Socialist Republics (USSR) in 1991 to the present day. Throughout these periods, Russian hegemony and the policy of settling ethnic groups in the region, commonly referred to as resettlement policy, have contributed to the emergence of several ethnic complexities, including the Abkhazia, South Ossetia, and Karabakh issues.

The foundational issues of Abkhazia and South Ossetia, established during the first period of national republics from 1918 to 1921, posed challenges to the territorial integrity of the Georgian Republic. The wars in Abkhazia in 1991 and later in the region referred to as South Ossetia in 2008, initiated with anti-Georgian sentiments and Russian support, further weakened Georgia's territorial hegemony.

This situation, stemming from Russia's "divide and rule" strategic policy, was triggered by Georgia's attempts to break free from Russian hegemony through its foreign policy initiatives. Additionally, the international order influences the current events of the time. States and international organizations tend to adopt stances that serve their interests or maintain neutrality in crises occurring within this system. Consequently, diplomatic, commercial, and economic sanctions or condemnations are often employed against the aggressor or the target state/international organization with the aim of deterrence.

The events surrounding the 2008 Russia-Georgia War and its aftermath gained international attention due to the context of the time. Mikhail Saakashvili's ascent to power through the Rose Revolution in 2003 and his National Movement party's radical pro-Western policies provoked Russia in the region. Georgia's attempts to join the EU and NATO prompted Russia to support ethnic separatist groups in South Ossetia, leading to the war from August 7 to 12, 2008, resulting in significant losses for Georgia.

Despite the convening of the UN Security Council on the evening of the war's commencement, no agreement was reached between Russia and Georgia. While the parties interpreted the situation as a legitimate right to self-defense under Article 51 of the UN Charter, Russia's attack on Georgia was deemed a violation of international law.

During the conflict, the United States, both as a state and through NATO, expressed its opposition to Russia. The strategic cooperation treaty signed between the US and Georgia, as well as the initiation of integration into NATO, exacerbated tensions with Russia. Despite the strategic cooperation treaty signed in 2008, US efforts towards Georgia did not aim to resolve the situation but rather exacerbated the adversarial atmosphere.

China and the Shanghai Cooperation Organisation (SCO) adopted a purely strategic stance. They refrained from taking sides between Georgia, a key point for logistic and energy transit routes, and Russia, to avoid imposition on any party, thereby adopting a "neutral" foreign policy.

During the 2008 Russia-Georgia War, it is evident that most international organizations were ineffective in fulfilling their roles. The European Union (EU) emerged as the only active and solution-oriented international organization during and after the war.

While France held the EU presidency at the time, French President Nicolas Sarkozy's diplomatic efforts during the five-day war facilitated a ceasefire agreement known as the "Six-Point Plan," which was positively responded to by Russian President Medvedev on August 12, 2008. The primary aim was to prevent the escalation of war tensions and mitigate damages to states and societies. Consequently, it was stated through international forums that the status of South Ossetia would be determined through diplomatic negotiations between the parties.

While the UN and NATO limited their responses to condemnation and expressions, the US expressed support to Tbilisi both through NATO and independently. However, due to other pressing issues in the region at the time, the support remained largely symbolic. The most notable aspect of this process was the EU's efforts to resolve the problems in the region without further exacerbating the crisis, aiming to maintain the balance between Russia and the EU.